

postojov k drogám a motivácie k zdravému spôsobu života. Nezastupiteľnú úlohu v rolách nositeľ a korektor informácie zohrávajú rodičia, rovesníci, pracovníci s deťmi, mládežou i dospelou populáciou a masmédiá.

Prítomní účastníci na druhej sekcii si položili otázku, aká je emocionálna dimenzia prevencie a čo s ňou súvisí? Druhú sekcii viedla Mária Bratská z katedry psychológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Vo svojom vystúpení poukázala na základné východiská emocionálnych aspektov prevencie a ich úzkeho prepojenia s informačnými, sociálnymi a činnosťnými dimenziami prevencie drogových závislostí. Ďalej objasnila, v čom spočíva prevencia konštruktívnym zvládaním záťažových situácií a aké by malo byť zvládanie, aby ním dochádzalo ku zvyšovaniu kvality života. Na záver navrhla kvantitatívne a kvalitatívne kritériá prevencie drogových závislostí prostredníctvom zvládania záťažových situácií. V bohatej diskusii prítomní vyjadrovali svoje poznatky a skúsenosti z aplikácie rôznych preventívnych programov. Zdôrazňovali nezastupiteľný podiel rozvoja emocionality, empatie, prosociálneho správania, empatickej asertivity, zvnútorňovania humanistických hodnôt zmyslu života z hľadiska emocionálneho prežívania jednotlivca ako predmetu prevencie. Diskusia vyústila do početných odporúčaní a záverov.

V tretej sekcii si účastníci rámcovali ústrednú tému sústredením sa na rozbor sociálnej dimenzie prevencie. Pod vedením Petra Ondrejko- viča, vedúceho katedry sociálnej práce na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, diskutovali o tom, čo naplňa funkcie socializácie a individualizácie v procese prevencie. Ďalej sa zamýšľali, ako facilitovať jednotlivcov i skupiny k optimálnemu správaniu a konaniu v mikro-, mezo- a makro- prostredí? Akú úlohu zohráva profesionalita realizátorov prevencie v procese formovania kvality života ľudí a tiež aký význam má v celom procese prostredie.

Na záver druhého dňa, v pléne, sa účastníci oboznámili a vyjadrovali k bohatým záverom, ku ktorým dospeli rokovaním vo všetkých troch sekciiach. Bola to pestrá paleta námetov, veľmi podnetných odporúčaní a východísk čo ďalej. Som presvedčená, že väčšina prítomných bude netrepežlivo očakávať vydanie zborníka, kde nájdú zaujímavé príspevky v plnom rozsahu a tiež závery z celého teoreticko-metodického seminára.

Prítomní účastníci vyjadrovali veľkú spokojnosť so zaujímavým obsahovým zameraním a perfektným organizačným zabezpečením celej akcie. Slová uznania a poďakovanie patrí predovšetkým Miroslavovi Jablonickému i ďalším odborným garantom seminára, ako aj celému or-

ganizačnému výboru. Rozchádzali sme sa s vedomím, že si odnášame so sebou veľa nových poznatkov a skúseností, príjemné dojmy z tvorivej atmosféry a krásneho prostredia, ako aj odhodlanie byť nápomocní pri prevencii drogových závislostí a skvalitňovaní života ľudí.

M. Bratská

HOMO RELIGIOSUS

Sekce klinické psychologie ČMPS, pracovní skupina pro psychologii při České pediatričké společnosti ČLS JEP a Psychologická sekce Psychiatrické společnosti ČLS JEP pořádaly 8. října 2001 společný klinicko-psychologický den – na paměť PhDr. Eduarda Urbana a Mgr. Petra Kozlíka. Klinický den organizoval a řídil PhDr. Zbyněk Galvas. Tématem byl vztah mezi psychologií a náboženstvím.

Téma uvedl Pavel Řičan referátem na téma „Cíle a praktické možnosti psychologie náboženství“. Hovořil o religionistice a o psychologii náboženství v jejím pojetí. Podal přehled historie psychologie náboženství – od klasické práce Williama Jamese až po nejvýznačnější soudobé psychologie náboženství – např. Wulfa, Bennera, Hilla atp. Psychologii náboženství viděl v pohledu soudobého růstu zájmu jak o náboženské fenomény obecně, tak i o studium spirituality. Upozornil nejen na klasické náboženské systémy, o které se psychologie náboženství zajímá, ale i na tzv. kryptonáboženské systémy – např. politické nauky, systémy, strany a útvary. Jeho referát vyvrcholil Franklovou větou: „Náboženství je hledáním smyslu života“ a důrazem na současnou problematiku náboženství, kde dochází ke střetu nejen s terorismem náboženských fundamentalistů, ale i s frustrovaným náboženským systémem.

Z. Vojtíšek se zaměřil na lidi, kteří přicházejí z různých sekt a mají obtíže vyrovnat se s tím, co se s nimi stalo. Podal přehled kritérií, podle nichž můžeme označit určitou náboženskou skupinu za sektu. Naznačil problematiku lidí svedených sektami a soubor psychologických a psychoterapeutických možností pomoci jim. Důraz kladl na dobrovolnost přístupu takto ovlivněného člověka k psychologovi a na nenásilný přístup psychologa k němu, na svobodu rozhodujícího se subjektu, na nenátlakový postup a na deprogramování.

Z. Kuřák přečetl překlad Kozlíkova překladu jednoho projevu Viktora E. Frankla o smysluplnosti života, noogenní neurose, životní frustraci smyslu a nadějích při uspokojování potřeby smysluplného života.

V. Smékal hovořil o spiritualitě a duševním zdraví. Rozlišil vnitřní a vnější zaměřenost ži-

vota, upozornil na potřebu přesahu každodenních zkušeností, na schopnost žasnout, na touhu po absolutnu a na zážitku uchvácení – flow. Spiritualitu charakterizoval jako to, co oživuje. Hovořil o hledání smyslu života a vůli ke smyslu. Odlišil implicitní a explicitní religiositu. Naznačil nárůst obav a strachu v současné době a možnosti osvobození od těchto negativních emocí a postojů pozváním k lásce. Končil citací o nutnosti přivádět lidi k hlubšímu vnitřnímu životu a naději, kterou máme ve spiritualitě, která vede k proměně.

J. Křivohlavý hovořil o duchovní péči, které věnoval knihu nazvanou „Pastorální péče“. Věnoval značnou pozornost ujasnění toho, co se rozumí termínem „duchovní“ a odlišení zdravé duchovnosti od nezdravé. Pastorální péči, která je určitou formou duchovního vedení v křesťanském pojetí, rozebíral podrobněji, a to zvláště ve vztahu k psychologii. Na jedné straně naznačil tuto vzájemnost jako pomoc, kterou psychologie nabízí náboženství (např. v poznávání osobnosti lidí, zlepšování sociální komunikace atp.). Na druhé straně naznačil pomoc, kterou náboženství nabízí psychologii. To demonstroval na těchto příkladech: na gruntovnějším porozumění osobnosti, na poznávání základů sebevědomí a sebehodnocení (self-esteem).

P. Remeš informoval o výzkumu faktorů, které ovlivňují konverzi (uvěření). Naznačil transcendentní momenty, psychologické faktory a sociologické vlivy, které mohou vést ke změně víry (životního zaměření). Hluběji naznačil problematiku smyslu života, s níž se u svých pacientů setkává – nejen s tím, jaký má život smysl, ale i s tím, kdo tento smysl dává (určuje). Ukázal, jak víra pomáhá lidem např. překonávat strach ze smrti, které – jak zjišťuje u svých pacientů – se bojí každý. V druhé části navazoval na práce Karen Horneyové o zaměření lidí jednak k lidem, jednak proti nim nebo od nich. Podle toho rozlišil i směřování lidí – jednak k poskytování pomoci (lásce), jednak k získávání moci nad druhými lidmi nebo směrem ke svobodě ode všeho (jak tomu je např. u buddhismu, kde jde o osvobození se ode všech potřeb). Tuto myšlenku dále rozvíjel naznačením těchto momentů v pozadí tří náboženských systémů: křesťanství (láska), islámu (ale i scientologie, new age, satanismu atp.), kde jde o moc a buddhismu (případně i hinduismu), kde jde o stažení se ze světa.

P. Zach hovořil o transcendentních obsazích lidské psyché – tak jak se s těmito pojmy a s tímto pojetím setkal u C. G. Junga. Vyšel z původní Jungovy myšlenky (nově zdůrazňované např. Eliadem), že duše lidská je v podstatě náboženská. Stejným směrem ukazovala i druhá Zachem citovaná Jungova myšlenka: 100% neurotických pacientů nad 35 let, které Jung měl

ve své ordinaci, mělo v pozadí svých těžkostí problém se smysluplným zaměřením života, tj. v podstatě s náboženskou otázkou. Kladl důraz na to, co je nad běžnými životními cíli, které si klademe. Pro Junga bylo otázkou ne náboženství té či oné denominace, ale tzv. numinosní (tj. posvátná) zkušenost, která mění celý život člověka. Referát končil myšlenkou: „Postava Boha je nejintenzivnějším majetkem lidské duše“.

J. Bauer hovořil o roli religiozity v náročných životních situacích. Podal nejprve přehled těžkých životních situací – včetně smrti, která patří k nejtěžším životním stresům. Hovořil o metodách zvládnutí (coping). Uvedl víru, která je člověku v těžkostech oporou, ne jako obranný mechanismus, ale jako zralá forma boje s těžkostmi. Připomněl nám obraz kolegy Eduarda Urbana nazvaný HOTRI – „trojnohého člověka“. Ten obsahuje nejen tři nohy, o které může přijít, ale i tři padáky, které člověka drží nad vodou – víru, naději a lásku. V závěru podal přehled o svém výzkumu vztahu mezi vírou a mírou uspokojení smyslu života.

Z. Galvas měl hovořit na téma „Religiozita umírajících“. Z časových důvodů se velkoryse tohoto referátu vzdal a odkázal zájemce na sborník, který z tohoto klinického dne chce vydat Českomoravská psychologická společnost.

J. Křivohlavý

SETKÁNÍ AMERICKÝCH PSYCHOLOGŮ V SAN FRANCISKU

Americká psychologická společnost – APA – pořádá jednou ročně setkání svých členů (má jich celkem 155.000). Toto setkání se koná v různých městech. V r. 2001 se konalo v San Francisku. Bylo to již 109. setkání. Technické a organizační detaily tohoto setkání jsou uvedeny ve Zpravodaji Českomoravské psychologické společnosti. Uvedme z nich jen to, že se 109th Annual Convention of APA konala ve dnech 24. – 28. srpna 2001. Účastnilo se jí 15.000 psychologů – nejen z USA, ale prakticky z celého světa. Pohled do programu naznačil, že je na této konferenci připraveno celkem 1520 různých symposií, panelových diskusí, „dílů“, referátů a hodinových přednášek pozvaných hostů, význačných psychologů a předsedů celkem 55 divizí APA. V tomto sdělení nám jde o tematickou náplň této konference.

Na rozdíl od evropských zvyklostí se na APA sejítí nezačínalo úvodním plenárním zasedáním a slavnostní řečí, která by shrnovala to, co se stalo v minulém roce a co se bude dít v dalším roce. Pravdou je, že se určité linie a trendy objevily, avšak spíše v dílčích symposiích a přednáškách. Na určitý směr je možno usuzovat i z toho, kte-